

dr hab. Danuta Umiastowska, prof. US
Uniwersytet Szczeciński
Wydział Kultury Fizycznej i Promocji Zdrowia

Recenzja

pracy doktorskiej mgra Patryka Czermaka pt. *Poziom lęku a umiejętność pokonywania dróg wspinaczkowych przez osoby uprawiające rekreacyjnie wspinaczkę halową*
Promotor: dr hab. Wojciech Wiesner prof. AWF, promotor pomocniczy: dr Piotr Zarzycki

W szerokim wachlarzu propozycji form ruchu podejmowanych rekreacyjnie nie brakuje form ekstremalnych. Według definicji Słownika Języka Polskiego sporty ekstremalne to *sporty uprawiane w trudnych warunkach* (sjp.pwn.pl). Niewątpliwie zalicza się do nich wspinaczka halowa. Jak w każdej dyscyplinie sportowej i tutaj u osób ją uprawiających pojawiają się emocje o pozytywnym i negatywnym charakterze. Te o charakterze negatywnym często utrudniają poprawne wykonywanie ruchu.

Autor podejmuje w swojej pracy próbę znalezienia związku między umiejętnościami wspinaczkowymi a lękiem jako negatywną emocją. Biorąc pod uwagę dwudziestoletnie doświadczenie Autora w uprawianiu wspinaczki, dokonaną przez Niego analizę literatury przedmiotu wskazującą na niezbadany dotąd ten obszar wiedzy w zakresie rekreacji uważam dobór problematyki jako całkowicie zasadny.

Koncepcja pracy

Przedmiotem przedstawionej pracy było wyjaśnienie zależności między stanem lękowym a umiejętnością pokonywania dróg wspinaczkowych w warunkach asekuracji statycznej i dynamicznej.

Doktorant we wprowadzeniu w problematykę badawczą analizuje piśmiennictwo dotyczące omawianego problemu. Następnie opisuje metody badawcze, formułuje cel badań i pytania badawcze. Szczegółowo opisuje przebieg eksperymentu pedagogicznego oraz zastosowane narzędzia badawcze. W kolejnej części analizuje uzyskane wyniki badań. Pracę kończy dyskusja wyników zakończona sformułowanymi wnioskami. Dysertacja ma charakter teoretyczno–empiryczny.

Oceniana praca mieści się w obszarze nauk o kulturze fizycznej i posiada treści oryginalne. W kontekście dostępnego piśmiennictwa oraz dotychczasowych wyników badań

sformułowany problem i cele badawcze są słuszne mogą zatem być podstawą rozprawy doktorskiej.

Merytoryczna ocena pracy

Rozprawa składa się ze wstępu i siedmiu rozdziałów, z których trzy to wykaz piśmiennictwa, aneks oraz streszczenie w języku angielskim. Uważam, że kolejną numerację uwzględnić należało tylko w odniesieniu do pierwszych pięciu rozdziałów, a spis piśmiennictwa, streszczenie i aneks nie powinny być numerowane. Praca ma 94 strony. Wyniki badań przedstawiono na 10 rycinach i w 11 tabelach. W tekście zamieszczono jeszcze 6 rycin i 3 fotografie ilustrujące opisywane treści oraz przebieg eksperymentu. Spis piśmiennictwa oparto na 87 pozycjach – 84 drukowanych i 3 źródłach internetowych. Wśród nich jest 26 prac autorów zagranicznych (29,9%) i 2 prace angielskojęzyczne autorów polskich (2,3%).

Temat pracy odpowiada treści zawartej w opracowaniu. Przegląd dostępnego piśmiennictwa, dotyczącego wspinaczki halowej i lęku jako czynnika warunkującego działanie, przedstawiony w rozdziale pierwszym świadczy o dobrej znajomości problematyki podjętej przez Doktoranta.

Cel badań, problem badawczy i pytania szczegółowe są jasno sformułowane. Autor stawia trzy pytania badawcze oraz trzy pytania pomocnicze, na które w dalszej części pracy szuka odpowiedzi.

Wybranymi metodami badawczymi są:

- metoda eksperymentu, z zastosowaniem techniki podziału krzyżowego,
- metodę testową pomiaru lęku opartą na testach osobowości,
- metodę pomiaru umiejętności wspinania się z wykorzystaniem arkusza oceny i analizy kinematograficznej z udziałem ekspertów.

Wszystkie zastosowane techniki i narzędzia badawcze zostały starannie scharakteryzowane. Schemat eksperymentu technika podziału krzyżowego się na stronie 35 stanowi szczegółowy opis procedury badawczej, którą można byłoby przeprowadzić powtórnie – zatem wymóg powtarzalności jest spełniony, a wyniki uzyskane tą drogą są wiarygodne. Czynnikiem eksperymentalnym był sposób asekuracji wspinającego się (statyczny lub dynamiczny), który wyzwał stan lękowy. Z nie mniejszą dokładnością opisano kwestionariusz Inwentarz Stanu i Cechy Lęku (STAI) pozwalający na badanie poziomu lęku

traktowanego jako aktualny stan emocjonalny (część pierwsza STAI X-1) oraz lęku rozumianego jako stała cecha osobowości (STAI X-2). Wypełnienia Arkusza Oceny Techniki Wspinaczkowej trzej eksperci dokonywali na podstawie analizy kinematograficznej przejścia drogi wspinaczkowej (metoda delficka). Podczas przygotowania narzędzi badawczych do realizacji eksperymentu zostały spełnione wszystkie wymagane procedury (np. weryfikacja w badaniach pilotażowych, uzyskanie stosownych zgód Senackiej Komisji do spraw Etyki Badań Naukowych, wzór deklaracji zgody uczestnika badań itp.).

Badaniami objęto 50 osób (24 kobiety i 26 mężczyzn w wieku 21–40 lat) dobranych celowo i prezentujących średnio zaawansowany poziom umiejętności technicznych. Pewne moje wątpliwości budzi liczebność uczestników eksperymentu. Czy przy małej grupie wspinaczy można formułować uogólnienia? Czy wiek badanych nie ma także wpływu na opanowane przez nich umiejętności wspinania się – rozpiętość przedziału sięga 19 lat? Autor podaje średnią wieku dla całej grupy (bez uwzględnienia płci – strona 44), a przy omawianiu wyników porównuje ze sobą grupy kobiet i mężczyzn.

Zebrany materiał badawczy poddano wnikliwej analizie ilościowej i jakościowej. Doktorant wykazuje się dobrą znajomością posługiwania się narzędziami statystycznymi o czym świadczą umiejętnie dobrane metody statystyki opisowej oraz nieparametryczny test znaków, dzięki czemu otrzymał wiarygodne potwierdzenie przeprowadzonych badań. Konstrukcja tabel, które zawierają rezultaty dla poszczególnych grup jest przejrzysta i czytelna, co ułatwia analizę materiału badawczego.

Nie znalazłam w tej części wskazania kryteriów doboru ekspertów, którym powierzono ocenę umiejętności wspinania się badanych. Oczekuję, że podczas obrony pracy Doktorant wyjaśni to bardziej szczegółowo.

Rezultaty badań zostały omówione w trzecim rozdziale z podziałem na pięć obszarów, które analizowano w kolejnych podrozdziałach. Dyskusja wyników i sformułowane wnioski stanowią podsumowanie poruszanych problemów – występuję tu korelacja z wcześniej postawionymi pytaniami badawczymi.

Zabrakło mi jednak w końcowej części pracy wyjaśnienia, nurtującego mnie jako metodyka wychowania fizycznego, który sposób asekuracji – statyczny czy dynamiczny – jest skuteczniejszy podczas nauczania techniki wspinania się, a który podczas procesu doskonalenia umiejętności?

Praca nie jest zbyt obszerna ze względu na swoją objętość, ale jakość przedstawionego problemu, sposób przedstawienia analizowanych zagadnień oraz wnioskowanie spełniają wymagania stawiane tego typu opracowaniom.

Reasumując ocenę rozprawy doktorskiej należy wskazać na właściwą strukturę pracy – opartą na zgodnym z wymogami układzie, poprawnością merytoryczną i kompletnością tezy; dobrze skonstruowane założenia metodologiczne; poprawny dobór grupy badawczej oraz właściwą dyskusję nad wynikami własnych badań w odniesieniu do literatury problemu. Język jakim posługuje się Autor przedstawionej dysertacji nie budzi zastrzeżeń, a szata graficzna pracy wykonana jest z dużą starannością.

Na szczególne podkreślenie zasługuje pracowitość wybranej metody badawczej, którą był eksperyment. Ma on niebagatelną wartość naukową, ale wymaga też wielkiego nakładu pracy badacza, który podejmuje się tej realizacji.

Formalna ocena pracy

Jako recenzent jestem zobligowana do wskazania pewnych usterek, które znajdują się w pracy. Poniżej podaję moje zastrzeżenia odnoszące się do formalnej strony rozprawy.

Zacznę od uwag związanych z doborem i wykorzystaniem źródeł:

- w spisie piśmiennictwa brakuje 4 pozycji, które znalazły się w pracy:

Schmidt 2004	– strona 17,
Ilgneer 2015	– strony 18 i 20,
Caban, Dzieciół 1997	– strony 31 i 61,
Seifert 2014	– strona 40,

- są w spisie 2 pozycje, a brakuje ich w tekście:

Spielberger 1979	– strona 78,
Strelau 1982	– strona 78.

Ponadto w pracy znalazły się jeszcze inne nieścisłości, które należałoby poprawić przy przygotowaniu pracy do ewentualnej publikacji w całości czy też we fragmentach. Uchybienia te nie obniżają wartości merytorycznej pracy:

- w całej pracy powinna być dokonana staranna korekta interpunkcyjna, bowiem dość często brakuje przecinków przed spójnikiem „a”, a także nie ma kropek przy skrótach (Rycina – Ryc zamiast Ryc., Tabela – Tab zamiast Tab.), nie wszędzie umieszczone są kropki przy numeracji rozdziałów i podrozdziałów;

- przy podawaniu odsyłaczy do piśmiennictwa w przypadku pracy zbiorowej liczącej więcej niż trzech autorów podajemy nazwisko pierwszego i skrót wsp.;
- brak konsekwencji przy podawaniu nazwisk w tekście pracy – generalnie Autor posługuje się samym nazwiskiem, a trzykrotnie podaje także pełne imię (strona 18 i 25 Eric Hörst oraz strona 24 Charles Spielberger).

W końcowej konkluzji stwierdzam, że praca spełnia wymagania stawiane dysertacjom doktorskim, określone w art. 13, ust. 1 Ustawy o stopniach naukowych i tytule naukowym z dnia 18 marca 2011, co kwalifikuje Doktoranta do dalszych procedur zmierzających do nadania stopnia doktora nauk o kulturze fizycznej.

Wnoszę zatem do Wysokiej Rady Wydziału Wychowania Fizycznego Akademii Wychowania Fizycznego we Wrocławiu o dopuszczenie p. mgr Patryka Czermaka do obrony pracy doktorskiej.

Danuta Gwiazdowska

Szczecin, 3 września 2016 roku